

Blaarkop, pronkjuweel in gouden rand

‘De koe in jacquet’ is een welluidende titel die de Groninger blaarkop met verve kan dragen; zo wordt ze al sinds lang genoemd en geroemd. Haar stijlvolle aftekening springt in het oog en verdient waardering. De Groninger blaarkop is een robuuste, stoere koe met een markante kop en blaren om de ogen, sokjes aan de voeten, iets wit onder de buik en aan het uiteinde van de staart. Ze is van alle markten thuis: ze geeft gezonde melk en heerlijk vlees. Dit duidelijk herkenbare ras heeft de SZH gekozen als ras van het jaar 2014.

De Groninger blaarkop is een authentiek Nederlands ras met een lange geschiedenis. Al in de 14e eeuw zijn koeien met de blaarkopaftekening opgenomen in boedelbeschrijvingen. Zo liet in 1344 de toenmalige graaf van Holland, Willem IV, de veestapel van een groot klooster bij Monnickendam inventariseren. Hoewel van de 115 beschreven dieren het rode en vale vee in de meerderheid was, worden er naast een vale blaarkop twaalf zwarte blaarkoppen genoemd. Vanaf de 16e eeuw vormen schilderijen ook een belangrijke bron van informatie. Nog steeds overheersten de basiskleuren rood en vaal, maar naast de eenkleurige dieren kwamen de aftekening blaarkop en witkop het meeste voor.

...wij hebben ‘schoone koeyen’

Vanaf 1600 kreeg de koe een ereplaats in Nederland. De welvaart van de jonge republiek was mede te danken aan de opfok en handel in mest- en melkvee. Met een knip-oog naar dit statussymbool, dichte ‘vader-tje’ Cats: ‘Veracht Holland niet, wij hebben schoone koeyen.’

Het rode vee was vooral vlees op ‘hoeven’.

Friesland, Groningen, het veengebied van Holland en het westelijk deel van Utrecht waren echte zuivelstreken. Na de veepest in de 18e eeuw werd de Nederlandse veestapel aangevuld met zwartbont vee uit Jutland en Holstein. Men merkte op dat de goede kwaliteiten van het Hollandse vee al

weer merkbaar was na twee generaties in de nieuwe dieren. Het had wel tot gevolg dat naast de rode tinten de kleur zwartbont steeds vaker voorkwam.

Tot in Engeland werd de veelheid in kleurslagen van het vee in Nederland geroemd. De blaarkoptekening is ook na de invoer van Deense dieren erin gebleven, vooral in Groningen.

Invloed van Hollandse witkopen

In de 17e eeuw hadden boeren in Engeland ontdekt dat een kruising van vee uit Hereford en Nederlands vee goed vleesvee opleverde. De Hollandse witkop heeft zo waarschijnlijk invloed gehad op de huidige witkopstekening van de Engelse Herefords. Hoe de Oekraïense blaarkop is ontstaan, is niet helemaal duidelijk. Het had te maken met de Groningse mennonieten, die om hun geloof vervolgd werden. Toen ze zich

Melkkoeien op het moderne melkveebedrijf van familie Van der Hulst in Winkel (N.H.)

na hun vlucht uit Nederland in Oekraïne vestigden, namen ze hun eigen blaarkoppen mee of ze vonden blaarkoppen onder het Russische vee. In iedere geval is de Groninger blaarkop gebruikt om het ras te verbeteren.

Naar Groninger blaarkop

De bakermat van het ras is Groningen, daar kwamen runderen met een blaarkoptekening oorspronkelijk het meest voor. Maar ook in andere delen van Nederland waren ze te vinden. Volgens beschrijvingen uit 1835 kwam dit veeslag voor bij boeren uit de Rijnstreek, tegenwoordig het Groene Hart.

Vanaf de oprichting van het Nederlands Rundvee Stamboek (NRS) in 1874 mochten alleen de zwarte blaar- en witkoppen in het Nederlandse stamboek ingeschreven worden. Het NRS erkende lange tijd de roodblaren niet. Dat was een van de redenen

Oudere melkkoeien op het biologisch bedrijf Oda Bögels in Kolhorn (N.H.)

Zwanet Faber

dat in 1908 het Groninger Blaarkop Rundvee Stamboek werd opgericht. Dat bleef bestaan tot enkele jaren nadat het NRS, ongeveer halverwege de vorige eeuw, de roodblaren ging erkennen. Dat was een gunstige ontwikkeling voor het ras, dat landelijk toch al een kleine minderheid vormde, ondanks het feit dat het in die tijd qua melkproductie niet onderdeel was voor het Fries-Hollands vee en het Maas-, Rijn- en IJsselvee.

Meer dan een jacquet

Naast de kenmerkende aftekening kan de Groninger blaarkop zich ook onderscheiden door andere goede eigenschappen. Het ras is als dubbeldoelras zeer geschikt voor een rendabele melkveehouderij waarbij de koeien op oudere leeftijd zelfs doorstijgen in melkproductie.

Daarnaast heeft het ras een prima vleesproductie, zowel in kwaliteit als in kwantiteit. Door het 'fijne' skelet blijft er bij het slachten verhoudingsgewijs meer vlees over, 'het valt altijd mee'. Menige slager ging vroeger dan ook op de markt in eerste instantie op zoek naar blaarkoppen.

De Groninger blaarkop wordt een 'middelgroot' ras genoemd (kleiner, maar breder dan een Holstein Friesian en groter dan een Lakenvelder).

Makkelijke koe

Het ras heeft een laag percentage moeilijke geboorten; een Groninger blaarkop redt zich bijna altijd zelf. De draagtijd van de kalveren is vaak iets korter en het geboortegewicht iets lager. De kalveren zijn gemakkelijke drinkers en de koeien kunnen heel goed meer dan één kalf zogen. Omdat een Groninger blaarkop snel went

Zwanet Faber

Een imposante stier bij de zoogkoeien van Arjan Oosting in Vlagtwedde

aan wisselende en sobere omstandigheden, wordt ze in toenemende mate benut in de biologische landbouw en voor natuurbeheer. Het dier kan goed allerlei planten verteren en is bij voldoende voedselvoorziening winterhard. Kenmerkend is ook de soms wat 'wollige' vacht. De Groninger blaarkop is een rustige koe die goed benaderbaar en weinig schrikachtig is.

Inspiratiebron

Blaarkoppen deden het niet alleen goed op de oude veestukken, maar ook nu is het ras een inspiratiebron voor menig kunstenaar. De Groninger kunstenaar Han Jansen gebruikte regelmatig het ras in zijn gesticuleerde kunstwerken. Als zijn favoriete koe, schildert Ruud Spil Groninger blaarkoppen in Noord-Hollandse polders. 'Ontmoeting met een blaarkop' is een bijzonder gedicht van C. O. Jellema. En schrijver Koos van Zomeren wijdde menig column in het NRC Handelsblad aan Groninger blaarkoppen in het Groene Hart.

Terecht mag de Groninger blaarkop met de woorden van het Groninger volkslied, een 'pronkjuweel in gouden rand' genoemd worden. ●

